

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI URED ZA REVIZIJU
Područni ured Osijek

IZVJEŠĆE O OBAVLJENOJ REVIZIJI

GOSPODARENJE MINERALNIM SIROVINAMA NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Osijek, studeni 2016.

SADRŽAJ

stranica

PREDMET I CILJEVI REVIZIJE	2
METODE I POSTUPCI REVIZIJE	2
KRITERIJI ZA OCJENU UČINKOVITOSTI	3
GOSPODARENJE MINERALNIM SIROVINAMA	5
Planski dokumenti gospodarenja mineralnim sirovinama	9
Registri i evidencije	11
Dodjela koncesija, obračun i naplata naknada za mineralne sirovine te nadzor nad izvršavanjem ugovora o koncesiji	15
Sanacije prostora na kojima su izvedeni rudarski radovi	22
OCJENA UČINKOVITOSTI GOSPODARENJA MINERALNIM SIROVINAMA	24
OČITOVANJE UREDA DRŽAVNE UPRAVE	25

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI URED ZA REVIZIJU
Područni ured Osijek

KLASA: 041-01/16-10-24
URBROJ: 613-16-16-37

Osijek, 7. studenoga 2016.

IZVJEŠĆE
O OBAVLJENOJ REVIZIJI UČINKOVITOSTI GOSPODARENJA
MINERALNIM SIROVINAMA NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Na temelju odredbi članaka 12. i 14. Zakona o Državnom uredu za reviziju (Narodne novine 80/11), obavljena je revizija učinkovitosti gospodarenja mineralnim sirovinama na području Osječko-baranjske županije (dalje u tekstu: Županije).

Revizija je obavljena na način i prema postupcima utvrđenim okvirom revizijskih standarda Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI) i Kodeksom profesionalne etike državnih revizora.

Postupci revizije provedeni su od 29. ožujka do 7. studenoga 2016.

PREDMET I CILJEVI REVIZIJE

Predmet revizije je gospodarenje mineralnim sirovinama na području Županije, koje je u nadležnosti Ureda državne uprave u Osječko-baranjskoj županiji (dalje u tekstu: Ured državne uprave). Prema odredbama Zakona o rudarstvu (Narodne novine 56/13 i 14/14), Ured državne uprave je tijelo nadležno za rudarstvo za mineralne sirovine za proizvodnju građevnog materijala na području Županije.

Revizijom je obuhvaćena provedba aktivnosti Ureda državne uprave vezanih uz gospodarenje mineralnim sirovinama (istraživanje i eksploataciju), naplatu prihoda od naknada za koncesije za eksploataciju mineralnih sirovina, vođenje evidencija o istraživanju i eksploataciji mineralnih sirovina te sanacija prostora nakon završetka izvođenja rudarskih radova na području Županije od 2013. do 2015.

U svrhu ocjene učinkovitosti gospodarenja mineralnim sirovinama, utvrđeni su sljedeći ciljevi:

- ocijeniti postupanje Ureda državne uprave u skladu s donesenim propisima, planovima i unutarnjim procedurama vezanim uz koncesije za eksploataciju mineralnih sirovina
- ocijeniti prikupljanje podataka o eksploataciji mineralnih sirovina
- ocijeniti dodjelu koncesija za eksploataciju mineralnih sirovina u skladu s propisima
- ocijeniti pravilnost obračuna naknade za mineralnih sirovina
- ocijeniti provedbu nadzora nad naplatom prihoda i potraživanja za prihode od naknade za mineralne sirovine te izvršavanjem ugovora o dodjeli koncesija
- ocijeniti provedbu sanacije prostora na kojima su izvedeni rudarski radovi.

METODE I POSTUPCI REVIZIJE

U skladu s prihvaćenim međunarodnim revizijskim standardima vrhovnih revizijskih institucija, revizija je planirana i obavljena na način koji osigurava potrebne dokaze i pruža razumnu osnovu za revizijske nalaze i zaključke te ostvarenje revizijskih ciljeva.

U fazi planiranja i obavljanja pripremnih radnji za obavljanje revizije, analizirana je zakonska regulativa, podaci iz Rudarsko-geološke studije i Prostornog plana Županije o lokacijama predviđenim za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina, podaci iz Registra koncesija koji vodi Ministarstvo financija o istraživanju i eksploataciji mineralnih sirovina na području Županije, podaci iz sudskog i obrtnog registra o koncesionarima i ovlaštenicima istražnih prostora i eksploatacijskih polja te drugi dostupni podaci.

U postupku revizije korištene su sljedeće metode prikupljanja i analize dokaza:

- proučeni su i analizirani zakoni i drugi propisi koji reguliraju gospodarenje mineralnim sirovinama, unutarnji akti te stručni članci
- ispitana je dosljednost primjene zakona i drugih propisa te unutarnjih akata
- analizirani su podaci i provjerena dokumentacija (planovi, rješenja, odluke, ugovori) vezana uz gospodarenje mineralnim sirovinama
- provjereno je prikupljanje podataka i vođenje propisanih registara, zbirki isprava i evidencija
- obavljani su razgovori s odgovornim osobama
- pribavljena obrazloženja o pojedinim aktivnostima vezanim uz gospodarenje mineralnim sirovinama.

KRITERIJI ZA OCJENU UČINKOVITOSTI

Za ocjenu učinkovitosti gospodarenja mineralnim sirovinama utvrđeni su kriteriji koji proizlaze iz zakona i drugih propisa te poduzetih aktivnosti Ureda državne uprave vezanih uz gospodarenje mineralnim sirovinama. Revizijom su prikupljeni dokazi kako bi se odgovorilo na sljedeća pitanja:

- Je li izrađena rudarsko-geološka studija za Županiju te doneseni odgovarajući planovi i unutarnje procedure u vezi s gospodarenjem mineralnih sirovina?
- Je li ustrojen registar istražnih prostora i registar eksploatacijskih polja i jesu li cjelovite evidencije o istražnim prostorima i eksploatacijskim poljima?
- Dodjeljuju li se koncesije za eksploataciju mineralnih sirovina u skladu s propisima?
- Obračunavaju li se naknade za mineralne sirovine na propisani način te provodi li se učinkovit nadzor nad naplatom prihoda i potraživanja za prihode od naknada za mineralne sirovine?
- Provodi li se kontinuirani nadzor rada koncesionara i izvršavanja obveza rudarskog gospodarskog subjekta?
- Provode li se sanacije prostora na kojima su izvedeni rudarski radovi?

Gospodarenje mineralnim sirovinama ocjenjuje se kao **učinkovito**, ako su doneseni odgovarajući planovi i procedure u vezi s gospodarenjem mineralnih sirovina, ako su ustrojeni registri i cjelovite evidencije o istražnim prostorima i eksploatacijskim poljima, ako je dodjeljivanje koncesija za eksploataciju mineralnih sirovina provedeno u skladu s propisima, ako se obračun i naplata naknada za mineralne sirovine obavljaju na propisani način, ako se provodi nadzor u svim fazama obavljanja rudarskih radova te ako je provedena sanacija prostora na kojem su izvedeni rudarski radovi.

Gospodarenje mineralnim sirovinama ocjenjuje se kao **učinkovito, pri čemu su potrebna određena poboljšanja**, ako su utvrđene određene slabosti i propusti koje ne utječu bitno na gospodarenje mineralnim sirovinama.

Gospodarenje mineralnim sirovinama ocjenjuje se kao **djelomično učinkovito**, ako su utvrđeni nedostaci kod donošenja planova, dodjele koncesija, naplate prihoda, vođenja registra i cjelovitosti evidencija o istražnim prostorima i eksploatacijskim poljima, provedbe odgovarajućeg nadzora i sanacije prostora.

Gospodarenje mineralnim sirovinama ocjenjuje se kao **neučinkovito**, ako su utvrđene značajne nepravilnosti i nedostaci te su potrebna znatna poboljšanja u postupcima dodjele koncesija, naplate naknade za koncesije, vođenju registra i odgovarajućih evidencija, uspostave odgovarajućeg nadzora u svim fazama istraživanja i eksploatacije mineralnih sirovina te postupcima sanacije prostora.

U nastavku se daju kriteriji za ocjenu učinkovitosti gospodarenja mineralnim sirovinama na području Županije, prema područjima revizije.

Kriteriji za ocjenu učinkovitosti gospodarenja mineralnim sirovinama, prema područjima revizije

Područja revizije	Kriteriji
Normativno uređenje	<ul style="list-style-type: none"> ○ doneseni su godišnji i srednjoročni (trogodišnji) planovi davanja koncesija te dostavljeni Ministarstvu financija
Registri i evidencije	<ul style="list-style-type: none"> ○ vode se propisane evidencije u vezi s gospodarenjem mineralnim sirovinama ○ podaci se sustavno i pravodobno prikupljaju i pravilno unose u propisane registre ○ evidencije su cjelovite i međusobno usklađene ○ provodi se nadzor nad dostavom i kvalitetom podataka ○ podaci za potrebe analize i izvješćivanja su točni i vjerodostojni ○ rudarski gospodarski subjekti, kao ovlaštenici istražnih prostora i eksploatacijskih polja dostavljaju nadležnom povjerenstvu podatke i dokumentaciju o rezervama mineralnih sirovina ○ koncesionari vode evidencije o godišnjoj eksploataciji mineralnih sirovina te Uredu državne uprave dostavljaju podatke o godišnjoj eksploataciji
Dodjela koncesija, obračun i naplata naknada za mineralne sirovine te nadzor nad izvršavanjem ugovora o koncesiji	<ul style="list-style-type: none"> ○ zaposlen je dovoljan broj zaposlenika na poslovima iz područja rudarstva ○ zaposlenici su educirani za obavljanje poslova iz područja rudarstva ○ postupak pri dodjeli koncesija za eksploataciju mineralnih sirovina detaljno je propisan ○ raspisivanju javnog nadmetanja prethode pripreme radnje propisane odredbama Zakona o koncesijama i Zakona o rudarstvu ○ postupci javnog nadmetanja radi davanja koncesije provode se na način propisan odredbama Zakona o koncesijama i Zakona o rudarstvu ○ redovito se prati izvršenje ugovora o koncesiji i aktivnosti koncesionara ○ obračun i naplata naknada za mineralne sirovine provodi se na propisani način ○ dostavljaju se podaci o otkopanoj/pridobivenoj količini te tržišnoj vrijednosti prodane mineralne sirovine ○ provjerava se realnost iskazivanja tržišne vrijednosti i količine otkopane/pridobivene mineralne sirovine ○ prati se plaćanje naknada za mineralne sirovine, poduzimaju se mjere naplate potraživanja te provjerava učinkovitost poduzetih mjera ○ obavljaju se kontrole eksploatiranih količina mineralnih sirovina koje su prijavili koncesionari ○ uspostavljena je učinkovita suradnja nadležnih tijela u svim aktivnostima vezanim uz eksploataciju mineralnih sirovina ○ sastavlja se godišnje izvješće o ugovorima o koncesiji i radu koncesionara te se dostavlja Ministarstvu financija ○ o postupcima nepoštivanja odredbi ugovora o koncesiji obavještava se nadležno državno odvjetništvo ○ provodi se nadzor nad protupravnim eksploatacijama te mjere radi učinkovitog sprječavanja protupravnih eksploatacija ○ obračunava se naknada štete po osnovi otuđenja mineralne sirovine
Sanacije prostora na kojima su izvedeni rudarski radovi	<ul style="list-style-type: none"> ○ provodi se sanacija prostora na kojima su izvedeni rudarski radovi tijekom izvođenja rudarskih radova na istražnom prostoru ili eksploatacijskom polju te nakon završetka ili trajnog obustavljanja izvođenja rudarskih radova ○ u postupku davanja koncesije utvrđuje se iznos troškova sanacije, pribavljaju se jamstva za troškove sanacije te se redovito provjerava valjanost jamstava ○ nadležna tijela provode nadzor nad provedbama sanacije ○ provode se izvanredne sanacije prostora kada ne postoji ili je nepoznata osoba koja je eksploatirala mineralnu sirovinu ○ poduzimaju se mjere radi sanacije prostora putem treće osobe, kada to ne učini rudarski gospodarski subjekt ○ poduzimaju se pravne radnje pred sudom radi prisilne sanacije

GOSPODARENJE MINERALNIM SIROVINAMA

Mineralne sirovine, odnosno rudno blago kao prirodno bogatstvo dobro je od osobitog značenja za Republiku Hrvatsku, koje, prema Ustavu Republike Hrvatske (Narodne novine 85/10 - pročišćeni tekst i 5/14), ima njezinu osobitu zaštitu. Gospodarenje mineralnim sirovinama normativno je uređeno s više propisa iz područja rudarstva i dodjele koncesija, od kojih su temeljni Zakon o rudarstvu i Zakon o koncesijama (Narodne novine 143/12).

Zakonom o rudarstvu, koji je stupio na snagu u svibnju 2013., uređeno je gospodarenje mineralnim sirovinama i planiranje rudarske gospodarske djelatnosti, istraživanje i utvrđivanje rezervi mineralnih sirovina, izrada i provjera rudarskih projekata, eksploatacija mineralnih sirovina, davanje koncesije za eksploataciju, građenje i uporabu rudarskih objekata i postrojenja, izrada rudarskih planova i izvođenje rudarskih mjerenja, sanacija otkopanih prostora, naknada za koncesiju, naknada štete, mjere osiguranja, sigurnosti i zaštite, stručna sprema za obavljanje određenih poslova u rudarstvu, upravni i inspeksijski nadzor, prekršajne odredbe i druga pitanja.

Mineralne sirovine, u smislu Zakona o rudarstvu, su:

1. energetske mineralne sirovine:
 - 1.1. ugljikovodici (nafta, prirodni plin, plinski kondenzat i zemni vosak)
 - 1.2. fosilne gorive tvari: ugljen (treset, lignit, smeđi ugljen, kameni ugljen), asfalt i uljni škrljavci; radioaktivne rude; geotermalne vode iz kojih se može koristiti akumulirana toplina u energetske svrhe, osim geotermalnih voda koje se koriste u ljekovite, balneološke ili rekreativne svrhe i druge namjene, na koje se primjenjuju propisi o vodama
2. mineralne sirovine za industrijsku preradbu: grafit, sumpor, barit, tinjci, gips, kreda, kremen, kremenji pijesak, drago kamenje, bentonitna, porculanska, keramička i vatrostalna glina, feldspati, talk, tuf, mineralne sirovine za proizvodnju cementa, karbonatne mineralne sirovine (vapnenci i dolomiti) za industrijsku preradbu, silikatne mineralne sirovine za industrijsku preradbu, sve vrste soli (morska sol) i solnih voda, mineralne vode iz kojih se mogu pridobivati mineralne sirovine, osim mineralnih voda koje se koriste u ljekovite, balneološke i rekreativne svrhe ili kao voda za ljudsku potrošnju i druge namjene, na koje se primjenjuju propisi o vodama, brom, jod, peloidi
3. mineralne sirovine za proizvodnju građevnog materijala: tehničko-građevni kamen (amfibolit, andezit, bazalt, dijabaz, granit, dolomit, vapnenac), građevni pijesak i šljunak iz neobnovljivih ležišta, građevni pijesak i šljunak iz morskog dna, ciglarska glina
4. arhitektonsko-građevni kamen
5. mineralne sirovine kovina.

Prema odredbama Zakona o rudarstvu, eksploatacijom mineralnih sirovina smatra se otkopavanje ili pridobivanje mineralnih sirovina iz ležišta i njihovo oplemenjivanje, a dozvoljena je samo unutar utvrđenog eksploatacijskog polja mineralnih sirovina i u granicama provjerenog rudarskog projekta na temelju kojeg je dana koncesija za gospodarsko korištenje općeg ili drugog dobra, koja je potrebna za eksploataciju mineralnih sirovina.

Postupci davanja koncesija, ugovor o koncesiji, prestanak koncesije, pravna zaštita u postupcima davanja koncesije, politika koncesija te druga pitanja u vezi s koncesijama, uređuju se Zakonom o rudarstvu i Zakonom o koncesijama. Koncesija je pravo koje se stječe ugovorom.

Davanje koncesije za eksploataciju mineralnih sirovina provodi se prema odredbama Zakona o rudarstvu, na temelju jednog javnog nadmetanja u jedinstvenom postupku koji se sastoji od četiri faze i to: postupka radi odabira najpovoljnijeg ponuditelja za istraživanje mineralnih sirovina radi davanja koncesije za eksploataciju, postupka radi davanja odobrenja za istraživanje, postupka radi utvrđivanja eksploatacijskog polja te postupka radi davanja koncesije za eksploataciju. Koncesija se daje na zahtjev fizičkoj ili pravnoj osobi, na način određen Zakonom o koncesijama, koja je na javnom nadmetanju odabrana kao najpovoljniji ponuditelj, pod uvjetom da se nakon završetka istražnih radova potvrde rezerve mineralnih sirovina, utvrdi eksploatacijsko polje u skladu s lokacijskom dozvolom te da fizička ili pravna osoba ispunjava druge propisane uvjete. Iznimno, ako na određenom području već postoji utvrđeno eksploatacijsko polje, a ovlaštenik je Republika Hrvatska, raspisuje se javno nadmetanje za davanje koncesije.

Sve postupke koji čine pojedinu fazu jedinstvenog postupka za davanje koncesije provodi jedno tijelo nadležno za rudarstvo, kao davatelj koncesije, u skladu s odredbama Zakona o koncesijama i Zakona o rudarstvu. Prema odredbi članka 8. Zakona o rudarstvu, za energetske mineralne sirovine, mineralne sirovine za industrijsku preradu, arhitektonsko-građevni kamen i mineralne sirovine kovina nadležno je Ministarstvo gospodarstva, kao ministarstvo nadležno za rudarstvo, dok su za mineralne sirovine za proizvodnju građevnog materijala nadležni uredi državne uprave u županijama. Ministarstvo gospodarstva dužno je, prema odredbi članka 169. navedenog Zakona, sukcesivno u roku pet godina od dana stupanja na snagu Zakona preuzeti nadležnost i za mineralne sirovine za proizvodnju građevnog materijala.

Ured državne uprave u županiji donosi odluku o provođenju javnog nadmetanja za odabir najpovoljnijeg ponuditelja za istraživanje mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala radi davanja koncesije za eksploataciju, ako ocijeni da postoji potreba za utvrđivanjem pojedinačnih rezervi mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala na nekom prostoru, koji je dokumentima prostornog uređenja planiran za izvođenje rudarskih radova i utvrđivanjem njihove gospodarske iskoristivosti ili povodom prijedloga fizičke ili pravne osobe registrirane za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala.

Raspisivanju javnog nadmetanja prethode pripreme radnje koje se prema odredbama Zakona o koncesijama i Zakona o rudarstvu osobito odnose na imenovanje stručnog povjerenstva za koncesiju, izradu studije opravdanosti davanja koncesije ili analize davanja koncesije, procjenu vrijednosti koncesije, izradu dokumentacije za nadmetanje, određivanje jamstva za ozbiljnost ponude, određivanje visine novčane naknade za uvid i otkup dokumentacije za nadmetanje, određivanje posebnih uvjeta i ograničenja za istraživanje mineralnih sirovina radi davanja koncesije za eksploataciju, određivanje granica istražnog prostora, određivanje vrste i količine istražnih radova te određivanje rokova i kriterija za odabir najpovoljnijeg ponuditelja za istraživanje mineralnih sirovina radi davanja koncesije za eksploataciju.

Davatelj koncesije imenuje do sedam članova stručnog povjerenstva za koncesiju odgovarajuće struke, koji ne moraju biti zaposlenici davatelja koncesije. Stručno povjerenstvo za koncesije o svom radu vodi zapisnik, a zadaci su mu suradnja s davateljem koncesije pri provođenju pripremnih radnji za davanje koncesije, ocjena pristiglih ponuda, utvrđivanje prijedloga odluke o davanju koncesije ili prijedloga odluke o poništenju postupka davanja koncesije i obrazloženje tih prijedloga te obavljanje svih drugih radnji potrebnih za provedbu postupka davanja koncesije.

Postupak javnog nadmetanja radi davanja koncesije započinje danom slanja na objavu obavijesti o namjeri davanja koncesije odnosno o namjeri odabira najpovoljnijeg ponuditelja za istraživanje mineralnih sirovina radi davanja koncesije za eksploataciju u Elektroničkom oglasniku javne nabave Republike Hrvatske, a završava s izvršnosti odluke o odabiru najpovoljnijeg ponuditelja ili odluke o poništenju postupka javnog nadmetanja.

Odluku o odabiru najpovoljnijeg ponuditelja za istraživanje mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala radi davanja koncesije za eksploataciju donosi ured državne uprave u županiji na prijedlog stručnog povjerenstva. Ured državne uprave u županiji donosi i sve druge odluke u jedinstvenom postupku za davanje koncesije za eksploataciju mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala. Nakon donošenja odluke o odabiru najpovoljnijeg ponuditelja slijedi postupak radi davanja odobrenja za istraživanje, koje se provodi radi utvrđivanja rezervi mineralnih sirovina. Rješenje o odobrenju za istraživanje donosi se na temelju izvršne odluke o odabiru najpovoljnijeg ponuditelja, a istraživanje je dopušteno unutar istražnog prostora određenog rješenjem. Podaci o odobrenim istražnim prostorima za istraživanje mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala unose se u registar istražnih prostora koji vodi ured državne uprave u županiji.

Rješenje kojim se utvrđuje i ovjerava količina i kakvoća rezervi mineralnih sirovina donosi povjerenstvo za utvrđivanje rezervi mineralnih sirovina na temelju prijedloga rudarskog gospodarskog subjekta, koji uključuje dokumentaciju o rezervama mineralnih sirovina. Navedeno povjerenstvo osniva i njegove članove imenuje rješenjem ministar nadležan za rudarstvo iz redova djelatnika ministarstva nadležnog za rudarstvo, te drugih znanstvenih i stručnih djelatnika.

Nakon završetka istražnih radova i donošenja rješenja o utvrđivanju rezervi mineralnih sirovina pokreće se postupak za utvrđivanje eksploatacijskog polja. Rješenje o utvrđivanju eksploatacijskog polja mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala donosi ured državne uprave u županiji po službenoj dužnosti ili na zahtjev ovlaštenika istražnog prostora. Eksploatacijska polja utvrđuju se do isteka rezervi mineralnih sirovina i ne mogu se odobriti ovlašteniku na rok duži od 40 godina.

Nakon što prestanu prava ovlaštenika, ured državne uprave u županiji može raspisati novo javno nadmetanje za eksploatacijsko polje mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala u skladu s odredbama Zakona o rudarstvu. Podaci o eksploatacijskim poljima mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala unose se u registar eksploatacijskih polja koji vodi ured državne uprave u županiji.

Nakon utvrđivanja eksploatacijskog polja pokreće se postupak za donošenje odluke o davanju koncesije i sklapanju ugovora o koncesiji.

Ured državne uprave u županiji donosi odluku o davanju koncesije za eksploataciju mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala na temelju zahtjeva koji podnosi rudarski gospodarski subjekt kao ovlaštenik eksploatacijskog polja koji je odabran kao najpovoljniji ponuditelj za istraživanje mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala radi davanja koncesije za eksploataciju, ako su dovršeni istražni radovi, potvrđene rezerve mineralne sirovine, utvrđeno eksploatacijsko polje sukladno lokacijskoj dozvoli ishodenoj od nadležnog tijela za prostorno uređenje te ispunjeni drugi uvjeti propisani odredbama Zakona o rudarstvu i Zakona o koncesijama.

Odluka o koncesiji dostavlja se rudarskom gospodarskom subjektu kojem se daje koncesija uz nacrt prijedloga ugovora o koncesiji, ministarstvu nadležnom za rudarstvo, jedinicama lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave na čijim se područjima nalazi eksploatacijsko polje i vlasnicima/posjednicima zemljišnih čestica na kojima se odobrava izvođenje rudarskih radova na eksploatacijskom polju. Na temelju odluke o davanju koncesije za eksploataciju mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala, ured državne uprave u županiji mora rudarskom gospodarskom subjektu kojem se daje koncesija ponuditi na zaključivanje i potpisivanje ugovor o koncesiji. Ugovorom o koncesiji određuju se prava i obveze davatelja koncesije i koncesionara te se utvrđuje iznos i način plaćanja naknade za koncesiju.

Odredbama Uredbe o naknadi za koncesiju za eksploataciju mineralnih sirovina (Narodne novine 31/14), propisana je visina minimalne godišnje naknade za mineralne sirovine i omjer raspodjele prihoda od naknade. Naknada za mineralne sirovine sastoji se od fiksnog i varijabilnog dijela, a ukupna naknada koja se plaća jednaka je njihovom zbroju.

Fiksni dio naknade za mineralne sirovine za proizvodnju građevnog materijala (za površinu eksploatacijskog polja određenu upisom u registar odobrenih eksploatacijskih polja) iznosi 800,00 kn/ha za eksploatacijska polja čija površina nije veća od 20 ha, 1.000,00 kn/ha za eksploatacijska polja čija je površina od 20 ha do 50 ha te 1.200,00 kn/ha za eksploatacijska polja čija je površina veća od 50 ha. Obračunava se godišnje od dana dobivanja odobrenja za eksploatacijsko polje i dospijeva najkasnije do konca četvrtog kvartala tekuće godine. Fiksni dio naknade je prihod državnog proračuna Republike Hrvatske te se u cijelosti ustupa općini ili gradu na čijem području se nalazi odobreno eksploatacijsko polje. Ukoliko se eksploatacijsko polje prostire na području više gradova i/ili općina, fiksni dio naknade dijeli se razmjerno površini prostiranja eksploatacijskog polja mineralnih sirovina na području pojedinog grada i/ili općine.

Minimalni iznos varijabilnog dijela naknade za mineralne sirovine za proizvodnju građevnog materijala (za otkopanu/pridobivenu količinu mineralne sirovine) iznosi 5,0 % tržišne vrijednosti otkopane/pridobivene mineralne sirovine. Iskazana tržišna vrijednost otkopane/pridobivene mineralne sirovine ne može biti manja od tržišne vrijednosti mineralne sirovine utvrđene na temelju tehno-ekonomske ocjene iz Elaborata o rezervama mineralne sirovine na eksploatacijskom polju na kojem je ona otkopana/pridobivena.

Varijabilni dio naknade prihod je državnog proračuna Republike Hrvatske, a dijeli se na način da 30,0 % pripada općini ili gradu na čijem području se otkopava/pridobiva mineralna sirovina, 20,0 % županiji na čijem području se otkopava/pridobiva te 50,0 % državnom proračunu Republike Hrvatske. Rudarski gospodarski subjekt dužan je dostaviti uredu državne uprave u županiji podatke o otkopanoj/pridobivenoj količini i tržišnoj vrijednosti otkopane/pridobivene mineralne sirovine za proizvodnju građevnog materijala u prethodnom kvartalu, najkasnije osmog dana narednog kvartala.

Varijabilni dio naknade za otkopanu/pridobivenu količinu mineralnih sirovina obračunava se najmanje kvartalno i dospijeva petnaestog dana narednog kvartala.

Prema odredbama Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (Narodne novine 147/14), naknada za eksploataciju mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala na području jedinica lokalne samouprave razvrstanih u I. i II. skupinu prema indeksu razvijenosti, koja je prihod državnog proračuna Republike Hrvatske ustupa se u iznosu od 50 % gradu, odnosno općini, a 50 % županiji na području kojih se obavlja iskorištavanje, a koristi se namjenski za zaštitu okoliša i prirode te za gospodarski razvitak.

Planski dokumenti gospodarenja mineralnim sirovinama

Prema odredbama Zakona o rudarstvu, osnovni dokument kojim se utvrđuje gospodarenje mineralnim sirovinama i planira rudarska gospodarska djelatnost na državnoj razini je Strategija gospodarenja mineralnim sirovinama koju donosi Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske. Propisano je da će Vlada Republike Hrvatske najkasnije u roku tri godine od dana stupanja na snagu Zakona u rudarstvu, odnosno do svibnja 2016. podnijeti prijedlog strategije na usvajanje Hrvatskom saboru. Županije, gradovi i općine dužni su u svojim razvojnim dokumentima osigurati provedbu strategije u roku tri godine od dana usvajanja strategije u Hrvatskom saboru.

Županije su dužne za svoja područja, u roku tri godine od dana usvajanja Strategije u Hrvatskom saboru, izraditi rudarsko-geološke studije koje obuhvaćaju postojeća i potencijalna ležišta mineralnih sirovina i koje moraju biti u skladu sa Strategijom, te ih dostaviti ministarstvu nadležnom za rudarstvo, ministarstvu nadležnom za prostorno uređenje i ministarstvu nadležnom za zaštitu prirode i okoliša u roku 30 dana od usvajanja. Sadržaj i način izrade navedenih studija propisan je Pravilnikom o sadržaju i načinu izrade rudarsko-geoloških studija (Narodne novine 142/13).

Do vremena obavljanja revizije (srpanj 2016.), strategija gospodarenja mineralnim sirovinama nije donesena te Županija nije izradila rudarsko-geološku studiju za svoje područje. Prostornim planom Županije (Županijski glasnik Osječko-baranjske županije 1/02 i 4/10), predviđena su 22 prostora za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina na području Županije.

U tablici broj 1 daju se podaci o prostorima predviđenim za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina na području Županije.

Tablica broj 1

Prostori predviđeni za istraživanje i eksploataciju
mineralnih sirovina na području Županije

Redni broj	Naziv prostora	Jedinica lokalne samouprave	Vrsta mineralne sirovine
	1	2	3
1.	Torine	Grad Našice	tehničko-građevni kamen
2.	Stari Gradac		
3.	Oštra glava		
4.	Jovac	Općina Feričanci	ciglarska glina
5.	Crna Glava	Općina Donja Motičina	
6.	Sarvaš	Grad Osijek	
7.	Grabovac	Grad Đakovo	
8.	Kukljaš	Grad Našice	
9.	Tomašanci	Općina Gorjani	
10.	Vladislavci	Općina Vladislavci	građevni pijesak
11.	Bizovac	Općina Bizovac	
12.	Levanjska Varoš	Općina Levanjska Varoš	mineralne sirovine za proizvodnju cementa
13.	Bukova glava	Grad Našice	geotermalne vode
14.	Bizovac	Općina Bizovac	nafta i prirodni plin
15.	Beničanci	općine Magadenovac i Đurđenovac	
16.	Bokšić-Klokočevci	Grad Našice, općine Đurđenovac i Magadenovac	
17.	Bizovac	Grad Valpovo, općine Bizovac i Petrijevci	
18.	Kučanci-Kapelna	Grad Donji Miholjac, općine Magadenovac i Viljevo	
19.	Obod	gradovi Našice i Valpovo, općine Đurđenovac, Marijanci, Magadenovac i Koška	
20.	Sječe	Općina Marijanci	
21.	Štekovica	gradovi Belišće i Valpovo, općine Koška, Magadenovac i Marijanci	
22.	Crnac	Općine Magadenovac, Đurđenovac i Viljevo	

Od 22 navedena prostora, 12 prostora se odnosi mineralne sirovine za proizvodnju građevinskog materijala (ciglarska glina, tehničko-građevni kamen i građevni pijesak) za koje je tijelo nadležno za rudarstvo Ured državne uprave, a drugih deset prostora odnose se na energetske mineralne sirovine (naftu i prirodni plin, geotermalne vode) i mineralne sirovine za industrijsku preradu (mineralne sirovine za proizvodnju cementa) za koje je tijelo nadležno za rudarstvo Ministarstvo gospodarstva.

Od navedenih 12 prostora za eksploataciju mineralnih sirovina za proizvodnju građevinskog materijala na tri prostora (Levanjska Varoš, Vladislavci i Bizovac) su do 2011. potpuno i trajno obustavljeni rudarski odnosno istražni radovi. Na prostoru Vladislavci eksploatacijski radovi obustavljeni su u 2006., a Ured državne uprave je u 2008. donio rješenje o prestanku važenja odobrenja izvođenja rudarskih radova i o brisanju eksploatacijskog polja iz katastra eksploatacijskih polja. Na prostoru Bizovac rješenjem Ureda državne uprave iz 2009. utvrđen je prestanak koncesije za eksploataciju ciglarske gline zbog zaključenja stečajnog postupka nad koncesionarom, te brisanje eksploatacijskog polja iz katastra eksploatacijskih polja.

Rješenjem Ureda državne uprave iz 2011. ukinuto je rješenje o odobrenju istraživanja mineralnih sirovina rudarskom gospodarskom subjektu na istražnom prostoru Levanjska Varoš (zbog neprovođenja istraživanja, nepodnošenja izvješća o obavljenim istražnim radovima, neprovođenja postupka za pribavljanje odobrenja eksploatacijskog polja) te brisanju istražnog prostora iz katastra istražnih prostora.

Prema odredbi članka 56. Zakona o koncesijama, davatelji koncesija dužni su dostaviti Ministarstvu financija godišnji i srednjoročni (trogodišnji) plan davanja koncesija, koji moraju biti usklađeni. Godišnji plan davanja koncesija sadrži osobito planirani broj koncesija, predviđene vrste i predmete koncesija, rokove na koje se koncesije planiraju dati, pravnu osnovu za davanje koncesije, procijenjenu godišnju naknadu za pojedinu koncesiju, popis ugovora o koncesiji koji istječu u godini na koju se plan odnosi s napomenom za koje se koncesije planira novi postupak davanja koncesije te obrazloženjem razloga za eventualno neplaniranje davanja nove koncesije. U srednjoročnom planu davanja koncesija navode se gospodarska i druga područja u kojima se planiraju dati koncesije, građevine koje će se graditi, odnosno djelatnosti koje će se obavljati na temelju koncesije, planirani rashodi za koncesije i prihodi od koncesija, ocjena očekivane gospodarske koristi od planiranih koncesija te drugi elementi od značaja za provedbu učinkovite politike koncesija.

Ured državne uprave dostavio je Ministarstvu financija godišnje planove davanja koncesija za 2013., 2014. i 2015. te srednjoročni (trogodišnji) plan davanja koncesija od 2013. do 2015., koji sadrže elemente propisane odredbama Zakona o koncesijama. Navedeni planovi nisu usklađeni. Prema srednjoročnom planu od 2013. do 2015. planirana je dodjela dvije koncesije za eksploataciju tehničko-građevnog kamena i ciglarske gline za eksploatacijska polja Oštra Glava i Tomašanci, a prema godišnjim planovima davanja koncesija za 2013., 2014. i 2015., Ured državne uprave je planirao dodjelu jedne koncesije za eksploataciju ciglarske gline za eksploatacijsko polje Tomašanci i dvije koncesije za eksploataciju tehničko-građevnog kamena za eksploatacijska polja Oštra Glava i Crna Glava.

Državni ured za reviziju nalaže donositi usklađene godišnje i srednjoročne (trogodišnje) planove davanja koncesija u skladu s odredbama Zakona o koncesijama.

Registri i evidencije

Prema odredbi članka 145. Zakona o rudarstvu, uredi državne uprave u županijama dužni su voditi registar istražnih prostora i registar eksploatacijskih polja, evidenciju o svim traženim istražnim prostorima i eksploatacijskim poljima, zbirku isprava te popis rudarskih gospodarskih subjekta za mineralne sirovine za proizvodnju građevnog materijala, te prikupljene podatke i spise dostavljati Ministarstvu gospodarstva, koje vodi jedinstveni informacijski sustav mineralnih sirovina Republike Hrvatske. Način vođenja registra istražnih prostora, registra eksploatacijskih polja, evidencije o traženim istražnim prostorima i eksploatacijskim poljima, zbirke isprava i popisa rudarskih gospodarskih subjekta propisani su odredbama Pravilnika o jedinstvenom informacijskom sustavu mineralnih sirovina i registrima (Narodne novine 142/13), koji je stupio na snagu 7. prosinca 2013.

Danom stupanja na snagu tog Pravilnika prestao je važiti Pravilnik o katastru istražnih prostora i eksploatacionih polja te o načinu vođenja evidencije, zbirke isprava i popisa rudarskih poduzeća i samostalnih poduzetnika kojima su izdana odobrenja za istraživanja ili eksploataciju mineralnih sirovina (Narodne novine 44/91). Odredbom članka 16. spomenutog Pravilnika, propisano je da su registre i zbirke isprava vođene po prijašnjim propisima Ministarstvo i uredi državne uprave u jedinicama područne (regionalne) samouprave dužni uskladiti s odredbama Pravilnika o jedinstvenom informacijskom sustavu mineralnih sirovina i registrima u roku 6 mjeseci od dana stupanja na snagu tog Pravilnika, odnosno do 7. lipnja 2014.

Prema odredbi članka 57. Zakona o koncesijama, Ministarstvo financija vodi Registar koncesija, odnosno u suradnji s davateljima koncesija prikuplja i evidentira podatke iz ugovora o koncesiji i vezane dokumentacije, pohranjuje podatke, upravlja bazom podataka, osigurava dostupnost podataka te zaštitu baze podataka i dokumenata pohranjenih u arhivu. Oblik i vođenje Registra koncesija, subjekti upisa, obveznici, postupak upisa ugovora o koncesiji u Registar koncesija, sadržaj i oblik potrebne dokumentacije, unos, izvješća, pohranjivanje, čuvanje i zaštita podataka, te vođenje evidencije o naknadama za koncesiju uređeni su odredbama Pravilnika o Registru koncesija (Narodne novine 26/13). Registar koncesija središnji je izvor informacija o svim koncesijama i jedinstvena elektronička evidencija svih ugovora o koncesijama danim na području Republike Hrvatske te sadrži podatke iz ugovora o koncesiji i vezane dokumentacije, koje su davatelji koncesija dužni dostavljati na odgovarajućim obrascima i u rokovima propisanim odredbama Pravilnika o Registru koncesija.

U skladu s odredbama Pravilnika o jedinstvenom informacijskom sustavu mineralnih sirovina i registrima, Ured državne uprave vodi registre istražnih prostora i eksploatacijskih polja, zbirke isprava za svaki odobreni istražni prostor i eksploatacijsko polje te popis rudarskih gospodarskih subjekata za mineralne sirovine za proizvodnju građevnog materijala na području Županije, te Ministarstvu gospodarstva dostavlja podatke o svim traženim istražnim prostorima i eksploatacijskim poljima mineralnih sirovina, odnosno podatke o svim rudarskim gospodarskim subjektima uvedenim u registre, te sve upravne akte kojima se rudarskim gospodarskim subjektima odobrava istraživanje mineralnih sirovina, utvrđuju eksploatacijska polja mineralnih sirovina te daju koncesije za eksploataciju.

Registar istražnih prostora i Registar eksploatacijskih polja vode se u zasebnim knjigama na propisanim obrascima, a odobreni istražni prostori i eksploatacijska polja upisani su u registre na zasebnim listovima. Do ustrojavanja navedenih registara, Ured državne uprave je vodio katastar odobrenih istražnih prostora i eksploatacijskih polja i druge propisane evidencije u skladu s odredbama ranije važećih propisa.

U Registru istražnih prostora koncem 2015. nije bilo upisanih istražnih prostora (ranije upisani istražni prostori su brisani iz registra istražnih prostora jer su na odobrenim istražnim prostorima utvrđena eksploatacijska polja ili su obustavljeni istražni radovi). U Registru eksploatacijskih polja koncem 2015. je upisano devet eksploatacijskih polja.

U zbirke isprava pohranjeni su svi podaci bitni za svaki odobreni istražni prostor i eksploatacijsko polje zasebno te su uloženi u posebni omot. U zbirke isprava pohranjeni su zahtjevi rudarskih gospodarskih subjekata za odobravanje istražnih prostora i eksploatacijskih polja s pripadajućom dokumentacijom, rješenja o odobrenju istražnih prostora i eksploatacijskih polja, rješenja o potvrdi i ovjeri količine i kakvoće rezervi mineralnih sirovina, rješenja o brisanju rudarskih gospodarskih subjekata kao ovlaštenika iz registra eksploatacijskih polja, jamstva osiguranja naplate naknade za koncesiju, naknade štete koja može nastati zbog neispunjenja obveza iz ugovora o koncesiji i troškova sanacije eksploatacijskog polja, odluke o davanju koncesije, ugovori o koncesiji, podaci o obračunu i naplati fiksnog odnosno varijabilnog dijela naknade za mineralne sirovine, podaci o godišnjoj eksploataciji mineralnih sirovina, potvrde rudarske inspekcije i inspekcije zaštite okoliša o sanaciji prostora na kojem su izvedeni rudarski radovi te drugi dokumenti i podaci.

Popis rudarskih gospodarskih subjekata kojima su odobreni istražni prostori i eksploatacijska polja ili dodijeljene rudarske koncesije vode se na propisanim obrascima. Koncem 2015. u popisu je evidentirano sedam rudarskih gospodarskih subjekata od kojih dva imaju odobrena po dva eksploatacijska polja, a pet rudarskih gospodarskih subjekata ima odobreno po jedno eksploatacijsko polje.

U skladu s odredbama Pravilnika o Registru koncesija, Ured državne uprave popunio je i podnio propisane obrasce u Registar koncesija, a odnose se na upis ugovora o koncesiji, evidentiranje promjena podataka iz ugovora o koncesiji, utvrđivanje fiksnog i varijabilnog dijela naknada za mineralne sirovine te upis podataka o izvanrednim prestancima ugovora o koncesiji, o stečajnim postupcima nad rudarskim gospodarskim subjektima i o prisilnim naplatama naknada za mineralne sirovine. Obrasci su popunjeni i podneseni na propisani način, odnosno svi obrasci popunjavaju se u skladu s odredbama članaka 4. i 7. Pravilnika o registru koncesija na papirnatom mediju i dostavljaju se poštom Ministarstvu financija.

Osim popunjavanja propisanih obrazaca na papirnatom mediju, Ured državne uprave prijavu podataka o varijabilnom dijelu naknade, koji se prema Uredbi o novčanoj naknadi za eksploataciju mineralnih sirovina obračunava prema otkopanoj količini mineralne sirovine, za koji sastavlja propisani obrazac na papirnatom mediju (UPK obrazac) i koji dostavlja Ministarstvu financija, obavlja i izravan unos podataka u Registar koncesija. Unos se obavlja na temelju edukacije koju je Ministarstvo financija u suradnji s Financijskom agencijom provelo s davateljima koncesija u razdoblju od prosinca 2013. do lipnja 2014. i pribavljenog certifikata za pristup mrežnoj aplikaciji Registar koncesija koji davateljima koncesija omogućava samostalno evidentiranje podataka vezanih za ugovor o koncesiji iako navedeni način unosa podataka od strane davatelja koncesija nije propisan Pravilnikom o registru koncesija. Sastavljanje propisanog obrasca i unos podataka za varijabilni dio naknade obavlja se na temelju podataka o eksploatiranoj količini i tržišnoj vrijednosti otkopane mineralne sirovine koje su prema odredbama članka 10. stavak 3. Uredbe o naknadi za koncesiju za eksploataciju mineralnih sirovina rudarski gospodarski subjekti odnosno koncesionari za eksploataciju mineralnih sirovina dužni dostaviti Uredu državne uprave najkasnije osmoga dana narednog kvartala za prethodni kvartal. Za dostavljanje ovih podataka obveznicima odnosno koncesionarima nije propisan obrazac te ih dostavljaju u obliku dopisa.

Prema odredbama članaka 52. i 55. Zakona o rudarstvu, rudarski gospodarski subjekt, kao ovlaštenik istražnog prostora ili eksploatacijskog polja, dužan je voditi evidenciju o rezervama mineralnih sirovina i svake godine do 15. ožujka dostaviti Ministarstvu gospodarstva podatke o rezervama mineralnih sirovina sa stanjem na dan 31. prosinca prethodne godine te svakih pet godina od dana dobivanja rješenja o potvrđivanju količina i kakvoće rezervi mineralnih sirovina dostaviti nadležnom povjerenstvu podatke i dokumentaciju o rezervama mineralnih sirovina, s prijedlogom za razvrstavanje u klase i kategorije, na temelju čega povjerenstvo donosi rješenje kojim potvrđuje i ovjerava količine i kakvoću rezervi mineralnih sirovina. Također, prema odredbama članka 57. stavak 1. i 2. Zakona o rudarstvu, koncesionar za eksploataciju mineralnih sirovina dužan je voditi i evidenciju o godišnjoj eksploataciji i svake godine do 15. ožujka Ministarstvu gospodarstva i Uredu državne uprave dostaviti podatke o godišnjoj eksploataciji mineralnih sirovina sa stanjem na dan 31. prosinca prethodne godine. Obrasci za dostavu podataka o rezervama mineralnih sirovina te o godišnjoj eksploataciji mineralnih sirovina propisani su odredbama Pravilnika o postupku ocjene dokumentacije o rezervama mineralnih sirovina (Narodne novine 150/13).

Prema odredbi članka 57. stavak 4. Zakona o rudarstvu, rudarski gospodarski subjekti su dužni i svake godine do 15. ožujka Ministarstvu gospodarstva i Uredu državne uprave dostaviti financijska izvješća o provedbi istraživanja i/ili eksploatacije mineralnih sirovina sa stanjem na dan 31. prosinca prethodne godine sukladno odredbama Zakona o koncesijama. Za ova izvješća nisu propisani obrasci već ih rudarski gospodarski subjekti dostavljaju u obliku dopisa.

Rudarski gospodarski subjekti odnosno koncesionari za eksploataciju mineralnih sirovina dostavljali su Uredu državne uprave podatke (obrasce) o godišnjoj eksploataciji mineralnih sirovina te financijska izvješća o provedbi istraživanja i/ili eksploatacije mineralnih sirovina samo za pojedine godine (za 2013. navedeni obrasci i izvješća nisu dostavljeni), a dio koncesionara dostavljao je Uredu državne za pojedine godine i podatke (obrasce) o rezervama mineralnih sirovina koje su koncesionari dužni dostaviti Ministarstvu gospodarstva. O prikupljenim obrascima i izvješćima Ured državne uprave ne vodi posebnu evidenciju, već ih pohranjuje u zbirke isprava pojedinih eksploatacijskih polja. Sve navedene obrasce i izvješća rudarski gospodarski subjekti, odnosno koncesionari za eksploataciju mineralnih sirovina obavezni su dostavljati i Ministarstvu gospodarstva. Ured državne uprave nema saznanja vodi li se u Ministarstvu gospodarstva službena evidencija o podacima navedenim u obrascima i izvješćima koje koncesionari dostavljaju te unose li se podaci iz izvješća i obrazaca u Jedinstveni informacijski sustav mineralnih sirovina koji vodi Ministarstvo gospodarstva. S obzirom da Uredu državne uprave koncesionari nisu dostavljali podatke o godišnjoj eksploataciji mineralnih i druge podatke u kontinuitetu za svaku godinu eksploatacije, Ured državne uprave ne raspolaže cjelovitim podacima o eksploataciji, odnosno ukupnoj količini eksploatiranih mineralnih sirovina do konca 2015.

Iako vođenje evidencija o eksploatiranim količinama nije propisano, Državni ured za reviziju je mišljenja da je za potrebe nadzora nad izvršavanjem ugovora o koncesiji, potrebno sustavno i objedinjeno pratiti količine eksploatirane mineralne sirovine te i naknadno provjeravati podatke koje koncesionari dostavljaju u različitim izvješćima koja su obvezni dostavljati Uredu državne uprave.

Državni ured za reviziju predlaže pravodobno pribavljati podatke o godišnjoj eksploataciji mineralnih sirovina, koje su koncesionari obvezni dostavljati Uredu državne uprave prema odredbama Zakona o rudarstvu i Pravilnika o postupku ocjene dokumentacije o rezervama mineralnih sirovina, te vođenje evidencije o količini eksploatirane mineralne sirovine i sustavnu kontrolu podataka koje koncesionari dostavljaju u propisanim izvješćima.

S obzirom na značajan broj propisanih obrazaca i izvješća koje su rudarski gospodarski subjekti obvezni dostavljati u Uredu državne uprave, Državni ured za reviziju predlaže ustrojiti evidenciju iz koje bi bilo vidljivo jesu li svi rudarski gospodarski subjekti dostavili sva propisana izvješća te jesu li izvješća dostavljena u propisanim rokovima.

Dodjela koncesija, obračun i naplata naknada za mineralne sirovine te nadzor nad izvršavanjem ugovora o koncesiji

U skladu s odredbom članka 192. Uredbe o unutarnjem ustrojstvu ureda državne uprave u županijama (Narodne novine 40/12, 51/12 i 90/13), Ured državne uprave donio je Pravilnik o unutarnjem redu, kojim su utvrđene ustrojstvene jedinice i njihov djelokrug te broj službenika i namještenika po službama i ispostavama, s naznakom njihovih osnovnih poslova i zadaća te stručnih uvjeta potrebnih za njihovo obavljanje. U skladu sa spomenutim Pravilnikom, poslovi iz područja rudarstva obavljaju se u Službi za gospodarstvo. Obavlja ih dvoje zaposlenika (voditeljica Službe za gospodarstvo i viši upravni savjetnik za gospodarstvo), koji obavljaju i druge poslove iz djelokruga Ureda državne uprave. Ured državne uprave osigurao je odgovarajuću tehničku podršku za učinkovito obavljanje poslova iz područja rudarstva.

Postupak dodjele koncesija za eksploataciju mineralnih sirovina detaljno je propisan odredbama Zakona o rudarstvu i Zakona o koncesijama te podzakonskim propisima o rudarstvu, tako da Ured državne uprave nije donosio unutarnje procedure o dodjeli koncesija za eksploataciju mineralnih sirovina.

Od 12 prostora predviđenih Prostornim planom Županije za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala, Ured državne uprave je rudarskim gospodarskim subjektima odobrio devet eksploatacijska polja, a tri eksploatacijska polja i istražna prostora su do 2011. izbrisana iz registara eksploatacijskih polja i istražnih prostora. Na području Županije koncem 2015. nema odobrenih istražnih prostora.

U tablici broj 2 daju se podaci o odobrenim eksploatacijskim poljima mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala na području Županije, te podaci o fiksnom dijelu naknade za mineralne sirovine, prema podacima iz Registra koncesija sa stanjem iz travnja 2016.

Tablica broj 2

Odobrena eksploatacijska polja mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala na području Županije te podaci o fiksnom dijelu naknade za mineralne sirovine, travanj 2016.

Redni broj	Naziv eksploatacijskog polja	Trajanje odobrenja	Površina polja u ha	Fiksni dio naknade za mineralne sirovine (novčana naknada za površinu eksploatacijskog polja) u kn		
				Obveza ovlaštenika polja	Naplaćeno s kamatama	Nenaplaćeno s kamatama
	1	2	3	4	5	6
Tehničko građevni kamen						
1.	Torine	9.11.1993. - 9.11.2033.	37,90	309.091,00	282.714,00	26.377,00
2.	Stari Gradac	29.1.1996. - 10.12.2015.	2,90	15.277,00	0,00	15.277,00
3.	Oštra Glava	26.9.2004. - 31.12.2015.	9,80	78.051,00	69.991,00	8.060,00
4.	Jovac	13.6.1995. - 13.6.2035.	4,22	19.243,00	23.086,00	0,00
5.	Crna Glava	15.5.2009. - 21.10.2028.	30,72	263.158,00	284.276,00	0,00
Ciglarska glina						
6.	Sarvaš	12.3.1999. - 8.12.2039.	40,00	457.824,00	457.823,00	1,00
7.	Grabovac	30.10.2001. - 31.12.2045.	56,50	535.134,00	535.168,00	0,00
8.	Kukljaš	5.5.1981. - 3.2.2015. 6.7.2015. - 31.10.2026.	32,95	235.367,00 16.473,00	157.485,00 16.473,00	77.882,00 0,00
9.	Tomašanci	8.9.2003. - 31.12.2012.	36,69	65.381,00	65.381,00	0,00
Ukupno			251,68	1.994.999,00	1.892.397,00	127.596,00

Za devet odobrenih eksploatacijskih polja mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala na području Županije površine 251,68 ha utvrđene su obveze za fiksni dio naknada za mineralne sirovine u iznosu 1.994.999,00 kn, od čega je, s pripadajućim kamatama zbog nepravodobnog plaćanja naknada, naplaćeno 1.892.397,00 kn, dok je nenaplaćeno, s pripadajućim kamatama 127.596,00 kn.

Fiksni dio naknade za mineralne sirovine, odnosno naknade za površinu eksploatacijskog polja, obračunane su naplaćivane u iznosima propisanim odredbama Uredbe o novčanoj naknadi za koncesiju za eksploataciju mineralnih sirovina (Narodne novine 158/09) koja je bila na snazi od siječnja 2010. do travnja 2010., Uredbe o novčanoj naknadi za koncesiju za eksploataciju mineralnih sirovina (Narodne novine 40/11), koja je bila na snazi od travnja 2011. do travnja 2014. i Uredbe o naknadi za koncesiju za eksploataciju mineralnih sirovina, koja je na snazi od svibnja 2014., s tim da su pojedinim ovlaštenicima naplaćene kamate zbog nepravodobnog plaćanja naknade.

Nenaplaćene naknade za površinu eksploatacijskog polja s pripadajućim kamatama u iznosu 127.996,00 kn odnose se na naknade za eksploatacijska polja Torine, Stari Gradac, Oštra Glava i Kukljaš. Ured državne uprave redovito je obavještavao ovlaštenike eksploatacijskih polja o nepodmirenim naknadama za površinu eksploatacijskog polja s pripadajućim kamatama, opominjao ih da su ih obvezni plaćati, od nadležnih tijela tražio pokretanje prisilne naplate navedenih naknada te prijavljivao nenaplaćene naknade u predstečajni i stečajni postupak.

Od devet eksploatacijskih polja koja je Ured državne uprave odobrio rudarskim gospodarskim subjektima, rudarske koncesije su dodijeljene za sedam eksploatacijskih polja (Kukljaš, Crna Glava, Tomašanci, Stari Gradac, Jovac, Sarvaš i Grabovac). Rudarska koncesija nije dodijeljena za eksploatacijsko polje Oštra Glava (zbog gubitka prava na eksploatacijsko polje te upisa Republike Hrvatske kao ovlaštenika eksploatacijskog polja), a za eksploatacijsko polje Torine na kojem je eksploatacija mineralnih sirovina obavljana bez zaključnog ugovora (na temelju rješenja o odobrenju eksploatacije iz ranijih godina) započet je postupak zamjene odobrenja za izvođenje rudarskih radova za rješenje o davanju koncesije.

Izvođenje rudarskih radova eksploatacije mineralnih sirovina na eksploatacijskom polju Kukljaš obavljao je do 2014. rudarski gospodarski subjekt na temelju rješenja Općinskog komiteta za privredu Općine Našice iz 1981. Rudarski gospodarski subjekt podnio je Uredu državne uprave koncem 2014. zahtjev za donošenje rješenja o prestanku ostvarivanja prva eksploatacije mineralnih sirovina, a uz zahtjev je između ostaloga priložen prijedlog za ostvarivanje stečajnog postupka nad ovlaštenikom. Ured državne uprave je u skladu s odredbama članka 85. Zakona o rudarstvu imenovalo povjerenstvo za ispitivanje razloga za trajnu obustavu rudarskih radova i postojanje rezervi mineralnih sirovina i njihovu iskorištenost. Povjerenstvo je utvrdilo postojanje bilančnih odnosno eksploatacijskih rezervi mineralnih sirovina na eksploatacijskom polju, a prema stanju rezervi postoji daljnja mogućnost izvođenja rudarskih radova te je predloženo dodjeljivanje nove koncesije. Rješenjem Ureda državne uprave od 3. veljače 2015. utvrđen je prestanak prava na izvođenju rudarskih radova ovlaštenika eksploatacijskog polja Kukljaš, njegovo brisanje iz Registra eksploatacijskih polja te upisivanje Republike Hrvatske kao nositelja eksploatacijskog polja. Nepodmirene obveze za zauzetu površinu eksploatacijskog polja i otkopanu količinu mineralne sirovine prijavljene su u stečajni postupak. Tijekom 2015. za eksploatacijsko polje Kukljaš proveden je postupak dodjele koncesije za eksploataciju mineralnih sirovina u skladu s odredbama Zakona o koncesijama i Zakona o rudarstvu. Ugovor o koncesiji zaključen je 30. lipnja 2015. na rok do 31. listopada 2026.

Za eksploatacijsko polje Crna Glava izdano je rudarskom gospodarskom subjektu odobrenje za eksploataciju mineralnih sirovina u 2009., na rok tri godine koji je odobrenjima izdanim u 2011. i 2013. produžen do 31. prosinca 2016. Za navedeno eksploatacijsko polje, rudarski gospodarski subjekt je u lipnju 2013. podnio zahtjev za donošenje odluke o davanju koncesije i sklapanje ugovora o koncesiji na temelju odredbi članaka 72. i 73. Zakona o rudarstvu smatrajući da su ispunjeni propisani uvjeti (da je utvrđen kao ovlaštenik eksploatacijskog polja, da su potvrđene rezerve mineralne sirovine, utvrđeno eksploatacijsko polje te da ima izvršnu lokacijsku dozvolu i drugo). Postupajući u okviru navedenog zahtjeva, Ured državne uprave je na temelju odredbi članka 29. Zakona o koncesijama, prema kojima se koncesija za gospodarsko korištenje općeg ili drugog dobra može iznimno dati neposredno na zahtjev gospodarskog subjekta, uz ispunjavanje drugih uvjeta propisanih odredbama Zakona o rudarstvu i Zakona o koncesijama, od Ministarstva financija zatražio očitovanje na prijedlog za davanje koncesije neposredno na zahtjev gospodarskog subjekta. Ministarstvo financija, prema očitovanju iz kolovoza 2013., nije imalo primjedbi na dodjelu koncesije neposredno na zahtjev, te je Ured državne uprave u rujnu 2013. donio odluku o dodjeli koncesije i u listopadu 2013. zaključio ugovor o koncesiji na rok od 15 godina odnosno do 21. listopada 2028.

Za eksploatacijsko polje Tomašanci ugovor o koncesiji zaključen je 27. rujna 2007., na rok do 31. prosinca 2012. Po isteku ugovorenog roka koncesionar je Uredu državne uprave podnio novi zahtjev za davanje koncesije u skladu s odredbama Zakona o rudarstvu. Pri dostavi dokumentacije za davanje koncesije podnositelj zahtjeva nije dostavio potvrdu Porezne Uprave o nepostojanju duga kojom se dokazuje da rudarski gospodarski subjekt nema nepodmirenih dugovanja s osnove javnih davanja u Republici Hrvatskoj, što je propisano odredbama Zakona o rudarstvu. Po zahtjevu Ureda državne uprave za dopunom dokumentacije podnositelj zahtjeva je dostavio dopis kojim je utvrdio da je nad njim na temelju rješenja Financijske agencije otvoren postupak predstečajne nagodbe. Zbog navedenog, rješenjem Ureda državne uprave od 9. srpnja 2014. prekinut je postupak dojele koncesije koji se planira nastaviti kada rješenje nadležnog suda u postupku predstečajne nagodbe postane izvršno.

Rješenjem ureda državne uprave od 29. lipnja 2004. odobrena je rudarskom gospodarskom subjektu eksploatacija mineralnih sirovina na eksploatacijskom polju Oštra Glava na rok od tri godine. S obzirom da rudarski gospodarski subjekt do navedenog roka nije pribavio rudarsku koncesiju za izvođenje rudarskih radova Ured državne uprave je 25. ožujka 2008. donio rješenje kojem se briše eksploatacijsko polje Oštra Glava iz katastra eksploatacijskih polja. Na navedeno rješenje, rudarski gospodarski subjekt je podnio žalbu nadležnom ministarstvu koje je predmet vratilo u ponovni postupak. Rješenjima Ureda državne uprave od 11. studenoga 2013. i 25. kolovoza 2014. produljen je rok odobrenja eksploatacijskog polja odnosno rok za pribavljanje rudarske koncesije za izvođenje rudarskih radova do 31. prosinca 2015. Do navedenog roka rudarski gospodarski subjekt nije pribavio koncesiju. Odredbom članka 167. Zakona o rudarstvu propisano je da fizička ili pravna osoba, kojoj je rješenjem odobreno eksploatacijsko polje mineralnih sirovina i koja nije ishodila koncesiju za eksploataciju u određenom roku, gubi pravo na eksploatacijsko polje istekom toga roka, neovisno o roku na koji je utvrđeno eksploatacijsko polje, te ovlaštenik polja po sili zakona postaje Republika Hrvatska, a tijelo nadležno za rudarstvo koje je donijelo rješenje o odobrenju eksploatacijskog polja obavijestit će ovlaštenika eksploatacijskog polja o prestanku prava ovlaštenika, po službenoj dužnosti brisati ovlaštenika eksploatacijskog polja iz registra eksploatacijskih polja i kao ovlaštenika eksploatacijskog polja upisati Republiku Hrvatsku te rješenjem odrediti rok ne duži od tri mjeseca u kojem su fizičke osobe ili pravne osobe kojima su oduzeta stečena prava dužne podmiriti obveze s osnova naknade za koncesiju.

U skladu s navedenim zakonskim odredbama rješenjem Ureda državne prave od 12. veljače 2016. utvrđen je rudarskom gospodarskom subjektu gubitak prava na eksploatacijsko polje Oštra Glava te upis Republike Hrvatske kao ovlaštenika eksploatacijskog polja. Nad rudarskim gospodarskim subjektom je prema rješenju nadležnog trgovačkog suda od 3. rujna 2015. otvoren stečaj, a nepodmirene obveze za zauzetu površinu eksploatacijskog polja prijavljene su u stečajni postupak.

Za eksploatacijsko polje Stari Gradac ugovor o koncesiji zaključen je 29. siječnja 1996. Zbog trajnog prestanka izvođenja rudarskih radova Rješenjem Ureda državne uprave od 10. prosinca 2015. utvrđen je prestanak ugovora o koncesiji te brisanje eksploatacijskog polja iz Registra eksploatacijskih polja Ureda državne uprave, koje je obavljeno početkom 2016.

Izvođenje rudarskih radova eksploatacije mineralnih sirovina na eksploatacijskom polju Torine obavljano je na temelju rješenja o odobrenju eksploatacije mineralnih sirovina iz 1989., 1993. i 2002. kojima nije utvrđen rok izvođenja rudarskih radova. Ugovor o koncesiji nije zaključen. Prema odredbama članka 166. Zakona o rudarstvu, fizičkoj ili pravnoj osobi koja je na temelju pravomoćnog akta - odobrenja za izvođenje rudarskih radova izdanog po prijašnjim propisima stekla pravo na eksploataciju mineralne sirovine, to odobrenje zamjenjuje se za rješenje o davanju koncesije radi usklađenja s propisima o koncesijama i odredbama ovog Zakona do isteka roka navedenog u tom odobrenju.

Ako u odobrenju nije naveden rok do kojeg se mogu izvoditi rudarski radovi, preostali rok se treba odrediti rješenjem sukladno provjerenim rudarskim projektima temeljem kojih je doneseno odobrenje, a isti ne može biti duži od 40 godina. Na temelju rješenja kojim se zamjenjuje odobrenje za koncesiju, tijelo nadležno za rudarstvo sklapa ugovor o koncesiji, a ako je prije stupanja na snagu ovog Zakona, odobrenje bez pravne osnove već zamijenjeno za koncesiju, bez provedenog javnog nadmetanja, takva koncesija je bez pravnog učinka i smatra se da i dalje vrijedi odobrenje za izvođenje rudarskih radova. Ured državne uprave je početkom 2015. započeo postupak zamjene odobrenja za izvođenje rudarskih radova za rješenje o davanju koncesije te je od rudarskog gospodarskog subjekta zatražena potrebna dokumentacija koja nije dostavljena, nakon čega je zatraženo mišljenje Ministarstva gospodarstva za daljnje postupanje. Prema očitovanju Ministarstva gospodarstva utvrđeno je da treba utvrditi stvarno stanje izvođenja rudarskih radova na eksploatacijskom polju Torine te da treba tražiti inspekcijski nadzor Ministarstva gospodarstva Uprave za inspekcijske poslove u gospodarstvu i Ministarstva zaštite okoliša i prirode Uprave za inspekcijske poslove. Na zahtjev Ureda državne uprave obavljen je do konca 2015. nadzor nadležnih službi te je daljnji postupak u tijeku. Nad rudarskim gospodarskim subjektom otvoren je koncem 2015. stečaj, a nepodmirene obveze za zauzetu površinu eksploatacijskog polja i otkopanu količinu mineralne sirovine prijavljene su u stečajni postupak.

Za eksploatacijsko polje Jovac ugovor o koncesiji zaključen je 1995., za eksploatacijsko polje Sarvaš ugovor o koncesiji zaključen je 1999., a za eksploatacijsko polje Grabovac ugovor o koncesiji zaključen je u 2001., te u 2010. (za proširenje eksploatacijskog polja na rok do 31. prosinca 2045.).

Ugovori o koncesiji zaključeni su na temelju zahtjeva rudarskih gospodarskih subjekata za dodjelu koncesije za izvođenje rudarskih radova na navedenim eksploatacijskim poljima, koja su im prethodno odobrena nakon održanih javnih rasprava, u skladu s odredbama prijašnjih propisa o rudarstvu: Zakona o rudarstvu (Narodne novine 190/03 - pročišćeni tekst), koji je bio na snazi od lipnja 1991. do srpnja 2009., odnosno Zakona o rudarstvu (Narodne novine 75/09 i 49/11), koji je bio na snazi od srpnja 2009. do svibnja 2013., Pravilnika o postupku ishođenja odobrenja za dodjelu eksploatacijskog polja, odobrenja za izvođenje rudarskih radova i građevinske dozvole za građenje rudarskih objekata i postrojenja, kao i dozvole za upotrebu rudarskih objekata i postrojenja (Narodne novine 53/A/91), koji je bio na snazi od srpnja 1991. do rujna 1998. i Pravilnika o eksploataciji mineralnih sirovina (Narodne novine 125/98), koji je bio na snazi od rujna 1998. do studenoga 2013.

Prema odredbama članka 51. Zakona o koncesijama, davatelj koncesije dužan je kontinuirano nadzirati rad koncesionara i izvršavanje njihovih obveza iz ugovora o koncesiji, što uključuje i redovito praćenje izvršavanja plaćanja naknade za koncesiju te plaćanja svih drugih obveza koje nastaju kao posljedica provedenih nadzora inspekcijskih službi i drugih nadležnih tijela. O postupcima nepoštivanja odredbi ugovora o koncesiji dužan je obavijestiti nadležno državno odvjetništvo. Također je dužan do 1. lipnja tekuće godine, za prethodnu godinu, dostaviti Ministarstvu financija izvješće o ugovorima o koncesiji i radu koncesionara, a osobito u odnosu na plaćanje naknade za koncesiju, poduzete radnje vezane uz nadzor rada koncesionara, pokrenute mjere prisilne naplate naknade za koncesiju i drugih novčanih obveza po osnovi nalaza/rješenja inspekcijskih i drugih službi, raskinute ugovore o koncesiji i one koji su u procesu raskida, poslovanje koncesionara kada je to društvo posebne namjene, izvršenje podugovora i ugovora s takvim svojstvom koje je sklopio koncesionar, a koji su vezani uz ugovor o koncesiji, te druge bitne podatke o izvršenju ugovora o koncesiji. Izvješće se dostavlja na obrascu koji Ministarstvo financija objavljuje na svojim mrežnim stranicama.

U skladu s navedenim odredbama, Ured državne uprave je sastavio izvješća o ugovorima o koncesiji i radu koncesionara za 2013., 2014. i 2015. te ih dostavio Ministarstvu financija.

U tablici broj 3 daju se podaci o eksploatacijskim poljima mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala na području Županije te podaci o varijabilnom dijelu naknade za mineralne sirovine, prema podacima iz Registra koncesija sa stanjem iz travnja 2016.

Tablica broj 3

Eksploatacijska polja mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala na području Županije te podaci o varijabilnom dijelu naknade za mineralne sirovine, travanj 2016.

Redni broj	Naziv eksploatacijskog polja	Trajanje koncesije	Varijabilni dio naknade za mineralne sirovine (novčana naknada za otkopanu/pridobivenu količinu mineralne sirovine) u kn		
			Obveza koncesionara	Naplaćeno s kamatama	Nenaplaćeno s kamatama
	1	2	3	4	5
Tehničko građevni kamen					
1.	Torine	9.11.1993. - 9.11.2033.	4.453.597,00	4.164.048,00	289.549,00
2.	Stari Gradac	29.1.1996. - 10.12.2015.	72.331,00	72.331,00	0,00
3.	Jovac	13.6.1995. - 13.6.2035.	297.520,00	297.529,00	0,00
4.	Crna Glava	21.10.2013. - 21.10.2028.	20.324,00	20.325,00	0,00
Ciglarska glina					
5.	Sarvaš	8.12.1999. - 8.12.2039.	498.603,00	498.602,00	1,00
6.	Grabovac	7.11.2001. - 31.12.2045.	426.459,00	443.325,00	0,00
7.	Kukljaš	5.5.1981. - 3.2.2015. 30.6.2015. - 31.10.2026.	476.841,00 39.139,00	448.165,00 39.139,00	28.676,00 0,00
8.	Tomašanci	27.9.2007. - 31.12.2012.	289.214,00	284.096,00	5.118,00
Ukupno			6.574.028,00	6.267.560,00	323.343,00

Obveze za varijabilni dio naknade za mineralne sirovine, odnosno naknade za otkopanu/pridobivenu količinu mineralnih sirovina obračunavane su za osam eksploatacijskih polja te su utvrđene u iznosu 6.574.028,00 kn, od čega je s pripadajućom kamatama zbog nepravodobnog plaćanja naplaćeno 6.267.560,00 kn, dok je nenaplaćeno s pripadajućim kamatama 323.343,00 kn. Nenaplaćene naknade odnose se na eksploatacijska polja Torine, Kukljaš i Tomašanci. Ured državne uprave redovito je obavještavao koncesionare o nepodmirenim naknadama s pripadajućim kamatama, opominjao ih da su ih obvezni plaćati, od nadležnih tijela tražio pokretanje prisilne naplate navedenih naknada te prijavljivao nenaplaćene naknade u predstečajni i stečajni postupak. Ured državne uprave nema sustavnu evidenciju o otkopanim količinama i tržišnoj vrijednosti mineralne sirovine, niti su koncesionari Uredu državne uprave redovito dostavljali podatke o otkopanim količinama.

Odredbama Zakona o rudarstvu i Uredbe o naknadi za koncesiju za eksploataciju mineralnih sirovina, propisano je da iskazana tržišna vrijednost otkopane/pridobivene mineralne sirovine ne može biti manja od tržišne vrijednosti mineralne sirovine utvrđene na temelju tehno-ekonomske ocjene iz Elaborata o rezervama mineralne sirovine na eksploatacijskom polju na kojem je ona otkopana/pridobivena, koji rudarski gospodarski subjekt mora izraditi kako bi od nadležnog povjerenstva ishodio rješenje o utvrđenoj količini i kakvoći rezervi mineralne sirovine, a koju je dužan potvrditi svakih pet godina.

Obveza rudarskih gospodarskih subjekata da Uredu državne uprave dostavljaju navedeni elaborat nije propisana. Stoga Ured državne uprave nije u mogućnosti pratiti iskazanu tržišnu vrijednost otkopane/pridobivene mineralne sirovine u odnosu na navedeni elaborat.

Državni ured za reviziju predlaže zatražiti od nadležnog povjerenstva dostavljanje podataka o tržišnoj vrijednosti mineralne sirovine utvrđene na temelju tehno-ekonomske ocjene iz Elaborata o rezervama mineralne sirovine na eksploatacijskom polju na kojem je ona otkopana/pridobivena, na način da se ti podaci iskazuju u rješenju o utvrđenoj količini i kakvoći rezervi mineralne sirovine ili na drugi način, kako bi Ured državne uprave mogao pratiti iskazanu tržišnu vrijednost otkopane/pridobivene mineralne sirovine u odnosu na tržišnu vrijednosti mineralne sirovine utvrđene na temelju tehno-ekonomske ocjene iz navedenog elaborata.

Naknade za otkopanu/pridobivenu količinu mineralne sirovine obračunavane su na temelju Odluke o naknadi za eksploataciju mineralnih sirovina (Narodne novine 101/04), koja je bila na snazi od srpnja 2004. do siječnja 2010. i kojom je naknada bila utvrđena u visini 2,6 % ukupnog prihoda ostvarenog prodajom mineralne sirovine, Uredbe o novčanoj naknadi za koncesiju za eksploataciju mineralnih sirovina, koja je bila na snazi od siječnja 2010. do travnja 2011. i kojom je minimalni iznos varijabilnog dijela naknade bio utvrđen u visini 7,5 % tržišne vrijednosti otkopane mineralne sirovine, Uredbe o novčanoj naknadi za koncesiju za eksploataciju mineralnih sirovina, koja je bila na snazi od travnja 2011. do svibnja 2014. i kojom je varijabilni dio naknade bio utvrđen u visini 5,0 % tržišne vrijednosti otkopane mineralne sirovine, te Uredbe o naknadi za koncesiju za eksploataciju mineralnih sirovina, koja je na snazi od svibnja 2014. i kojom je minimalni iznos varijabilnog dijela naknade utvrđen u visini 5,0 % tržišne vrijednosti otkopane mineralne sirovine, s tim da su pojedinim koncesionarima naplaćene kamate zbog nepravodobnog plaćanja naknade.

Prema odredbama Zakona o rudarstvu, rudarska inspekcija Ministarstva gospodarstva provodi inspekcijski nadzor nad izvođenjem rudarskih radova. Rudarska inspekcija nije izvijestila Ured državne uprave da je od 2013. do 2015. provela inspekcijski nadzor nad koncesionarima niti su dostavljeni zapisnici i rješenja o nadzoru. Državni ured za reviziju je mišljenja da je na eksploatacijskom poljima potrebno obavljati inspekcijski nadzor kako bi se provjerila točnost podataka koncesionara o otkopanim/pridobivenim količinama mineralnih sirovina i iskazanoj tržišnoj vrijednosti.

Državni ured za reviziju predlaže zatražiti od rudarske inspekcije redovito obavljanje inspekcijskog nadzora na eksploatacijskim poljima za koja su zaključeni ugovori o koncesiji radi provjere podataka o otkopanim/pridobivenim količinama mineralnih sirovina i iskazanoj tržišnoj vrijednosti koje koncesionari dostavljaju Uredu državne uprave.

Radi spoznaje o funkcioniranju sustava gospodarenja mineralnim sirovinama na području Županije, tijekom obavljanja revizije (u svibnju 2016.), Državni Ured za reviziju zatražio je od jedinica lokalne samouprave na području Županije podatke o njihovim saznanjima o protupravnoj eksploataciji mineralnih sirovina te jesu li o tome obavijestili nadležna tijela.

Od ukupno 42 jedinice lokalne samouprave na području Županije, očitovalo se 30 jedinica, od kojih su dvije jedinice (Općina Donja Motičina i Općina Gorjani) na čijem području je utvrđeno eksploatacijsko polje i dodijeljena koncesija za eksploataciju mineralne sirovine za proizvodnju građevinskog materijala. Dvije jedinice lokalne samouprave (Općina Bizovac i Općina Bilje su prema dostavljenim podacima imale saznanja o protupravnoj eksploataciji mineralnih sirovina (građevinskog pijeska pri izgradnji akumulacije za navodnjavanje i pri iskopu ribnjaka) na svom području o čemu su u izvijestili nadležne inspekcije.

Sanacije prostora na kojima su izvedeni rudarski radovi

Izvođenjem rudarskih radova pri eksploataciji mineralnih sirovina utječe se na okoliš te su stoga odredbama Zakona o rudarstvu, između ostalog, propisane obveze rudarskih gospodarskih subjekata u svrhu sanacije prostora na kojima su izvedeni rudarski radovi. Sanacijom prostora, prema odredbi članka 12. Zakona o rudarstvu, smatraju se rudarski radovi radi provedbe mjera osiguranja rudarskim radovima otkopanih prostora kojima se isključuje mogućnost nastanka opasnosti za ljude i imovinu, kao i za prirodu i okoliš, kao i radi privođenja namjeni određenoj dokumentima prostornog uređenja ako su za to ispunjene pretpostavke.

Prema odredbama članaka 69. i 101. Zakona o rudarstvu, rudarski gospodarski subjekt odgovara za štetu u prirodi i okolišu nastalu izvođenjem rudarskih radova na eksploatacijskom polju, dužan je tijekom izvođenja te nakon završetka ili trajnog obustavljanja izvođenja rudarskih radova provesti sanaciju prostora na kojem su izvedeni rudarski radovi, provesti mjere osiguranja radi sprječavanja nastanka opasnosti za ljude, imovinu, prirodu i okoliš te o tome izvijestiti rudarsku inspekciju i inspekciju zaštite okoliša. Ako su provedene mjere osiguranja dovoljne, rudarska inspekcija i inspekcija zaštite okoliša izdaju rudarskom gospodarskom subjektu potvrde o provedbi spomenutih mjera, nakon čega davatelj koncesije donosi rješenje o brisanju rudarskog gospodarskog subjekta kao ovlaštenika eksploatacijskog polja iz registra eksploatacijskih polja, a može donijeti i rješenje o brisanju eksploatacijskog polja iz registra eksploatacijskih polja. Ako rudarski gospodarski subjekt ne provede sanaciju, davatelj koncesije naložit će mu provođenje sanacije u primjerenom roku, a ako ni nakon ostavljenog roka ne provede sanaciju, to će se učiniti putem treće osobe, na trošak rudarskog gospodarskog subjekta, pri čemu će pravne radnje pred sudom poduzeti nadležno državno odvjetništvo.

Prema podacima iz Registra eksploatacijskih polja sa stanjem koncem 2015., od devet eksploatacijskih polja koja je Ured državne uprave odobrio rudarskim gospodarskim subjektima, za jedno eksploatacijsko polje (Stari Gradac) Ured državne uprave je u 2015. donio rješenje kojim je prestala važiti dodijeljena rudarska koncesija za izvođenje rudarskih radova i kojim se eksploatacijsko polje briše iz Registra eksploatacijskih polja, a za eksploatacijsko polje Kukljaš u 2015. doneseno je rješenje kojim je utvrđen prestanak prava na izvođenju rudarskih radova ovlaštenika eksploatacijskog polja Kukljaš, njegovo brisanje iz Registra eksploatacijskih polja te upisivanje Republike Hrvatske kao nositelja eksploatacijskog polja. Tijekom 2015. za eksploatacijsko polje Kukljaš proveden je postupak dodjele koncesije za eksploataciju mineralnih sirovina. Rješenja su donesena nakon što su pribavljene potvrde inspekcije zaštite okoliša i rudarske inspekcije prema kojima su provedene mjere zaštite okoliša na eksploatacijskom polju i mjere osiguranja kojima se isključuje mogućnost nastanka opasnosti za ljude, imovinu, prirodu i okoliš.

Prema odredbi članka 76. Zakona o rudarstvu, rudarski gospodarski subjekt kojem se daje koncesija za eksploataciju mineralnih sirovina, dužan je prije zaključivanja i potpisivanja ugovora o koncesiji dostaviti davatelju koncesije jamstvo za troškove sanacije eksploatacijskog polja, a prema odredbi članka 11. stavka 4. Pravilnika o istraživanju i eksploataciji mineralnih sirovina, davatelj koncesije dužan je redovito provjeravati valjanost jamstva.

Prema odredbama prijašnjih propisa o rudarstvu odnosno Zakona o rudarstvu (Narodne novine 190/03 - pročišćeni tekst), koji je bio na snazi od lipnja 1991. do srpnja 2009., pribavljanje jamstava za troškove sanacije eksploatacijskog polja nije bilo propisano, a prema odredbi članka 71. Zakona o rudarstvu (Narodne novine 75/09 i 49/11), koji je bio na snazi od srpnja 2009. do svibnja 2013., koncesionar za eksploataciju mineralnih sirovina dužan je ministarstvu nadležnom za rudarstvo, u svrhu osiguranja troškova sanacije radovima otkopanih prostora, predati odgovarajuće instrumente osiguranja plaćanja u visini troškova sanacije utvrđenih provjerenim rudarskim projektom.

Za eksploatacijska polja Crna Glava i Kukljaš za koja su od 2013. do 2015. provedeni postupci za dodjelu koncesija prije zaključivanja ugovora o koncesiji su pribavljena jamstva (bjanko zadužnice) za troškove sanacija eksploatacijskih polja.

Za druga eksploatacijska, za koja su dana odobrenja za izvođenje rudarskih radova i ugovori o koncesiji zaključeni na temelju ranije važećih propisa, jamstva za troškove sanacije eksploatacijskog polja Ured državne uprave nije pribavio jer odredbama tada važećih propisa pribavljanje, odnosno dostava navedenih jamstava Uredu državne uprave nije bila propisana.

Prema odredbi članka 31. Zakona o koncesijama, davatelj koncesije dužan je prije stupanja na snagu ugovora o koncesiji prikupiti od odabranog najpovoljnijeg ponuditelja odnosno podnositelja zahtjeva za dobivanje koncesije potrebna jamstva i/ili instrumente osiguranja naplate naknade za koncesiju te naknade štete koja može nastati zbog neispunjenja obveza iz ugovora o koncesiji (zadužnice, bankarske garancije, osobna jamstva, mjenice, polog i ostalo) u iznosu određenom u skladu s procijenjenom vrijednosti koncesije te redovito provjeravati valjanost instrumenata osiguranja. Prema odredbi članka 62. navedenog Zakona, davatelj koncesija koji je sklopio ugovor o koncesiji prije stupanja na snagu Zakona o koncesijama (Narodne novine 125/08), a koji ne sadrži odgovarajuće instrumente osiguranja obvezan je zatražiti od koncesionara dostavu odgovarajućeg instrumenta osiguranja provedbe ugovora o koncesiji u preostalom razdoblju trajanja koncesije.

Ured državne uprave je za pet eksploatacijskih polja za koja je zaključio ugovore o koncesiji (Kukljaš, Crna Glava, Jovac, Sarvaš, Grabovac), pribavio od rudarskih gospodarskih subjekata instrumente osiguranja (bjanko mjenice ili bjanko zadužnice) kao jamstvo osiguranja naplate naknade za koncesiju i naknade štete koja može nastati zbog neispunjenja obveza iz ugovora o koncesiji te provjeravao valjanost jamstava. Za eksploatacijsko polje Tomašanci ugovor o koncesiji zaključen je u rujnu 2007., na rok do 31. prosinca 2012., a po prestanku ugovora koncesionar je Uredu državne uprave podnio zahtjev za dodjelu koncesije koji je u tijeku. Za eksploatacijsko polje Stari Gradac ugovor o koncesiji zaključen je 1996., a u skladu s odredbom članka 62. Zakona o koncesijama Ured državne uprave je od koncesionara zatražio instrumente osiguranja naplate naknade za koncesiju te naknade štete koja može nastati zbog neispunjenja obveza iz ugovora o koncesiji, koja nisu dostavljena, a ugovor o koncesiji raskinut je u 2015.

OCJENA UČINKOVITOSTI GOSPODARENJA MINERALNIM SIROVINAMA

Državni ured za reviziju je obavio reviziju učinkovitosti gospodarenja mineralnim sirovinama na području Županije. Ciljevi revizije bili su ocijeniti postupanje Ureda državne uprave u skladu s propisima, planovima i unutarnjim procedurama u vezi s eksploatacijom mineralnih sirovina, ocijeniti informacijski sustav i evidencije o rezervama i eksploataciji mineralnih sirovina, ocijeniti dodjeljuju li se koncesije za eksploataciju mineralnih sirovina i obračunavaju li se naknade za mineralne sirovine na propisani način, ocijeniti provodi li se učinkovit nadzor nad naplatom prihoda i potraživanja za prihode od naknada za mineralne sirovine i izvršenjem ugovora o koncesiji te ocijeniti provedbu sanacije prostora na kojima su izvedeni rudarski radovi.

Na temelju provedene revizije, Državni ured za reviziju primjenom utvrđenih kriterija, ocjenjuje da je gospodarenje mineralnim sirovinama na području Županije **učinkovito pri čemu su potrebna određena poboljšanja** te daje sljedeće naloge i preporuke:

- Donositi usklađene godišnje i srednjoročne (trogodišnje) planove davanja koncesija u skladu s odredbama Zakona o koncesijama.
- Pravodobno pribavljati podatke o godišnjoj eksploataciji mineralnih sirovina, koje su koncesionari obvezni dostavljati Uredu državne uprave prema odredbama Zakona o rudarstvu i Pravilnika o postupku ocjene dokumentacije o rezervama mineralnih sirovina, te voditi evidencije o količini eksploatirane mineralne sirovine i sustavno kontrolirati podatke koje koncesionari dostavljaju u propisanim izvješćima.
- S obzirom na značajan broj propisanih obrazaca i izvješća koje su rudarski gospodarski subjekti obvezni dostavljati u Uredu državne uprave, predlaže se ustrojiti evidenciju iz koje bi bilo vidljivo jesu li svi rudarski gospodarski subjekti dostavili sva propisana izvješća te jesu li izvješća dostavljena u propisanim rokovima.
- Zatražiti od nadležnog povjerenstva dostavljanje podataka o tržišnoj vrijednosti mineralne sirovine utvrđene na temelju tehno-ekonomske ocjene iz Elaborata o rezervama mineralne sirovine na eksploatacijskom polju na kojem je ona otkopana/pridobivena, na način da se ti podaci iskazuju u rješenju o utvrđenoj količini i kakvoći rezervi mineralne sirovine ili na drugi način, kako bi Ured državne uprave mogao pratiti iskazanu tržišnu vrijednost otkopane/pridobivene mineralne sirovine u odnosu na tržišnu vrijednost mineralne sirovine utvrđene na temelju tehno-ekonomske ocjene iz navedenog elaborata.
- Zatražiti od rudarske inspekcije redovito obavljanje inspeksijskog nadzora na eksploatacijskim poljima za koja su zaključeni ugovori o koncesiji radi provjere podataka o otkopanim/pridobivenim količinama mineralnih sirovina i iskazanoj tržišnoj vrijednosti koje koncesionari dostavljaju Uredu državne uprave.

Državni ured za reviziju ocjenjuje da bi provedba navedenih naloga i preporuka pridonijela poboljšanju postupanja pri donošenju planova, vođenju i cjelovitosti evidencija, kontroli obračuna naknade za mineralne sirovine te provedbi odgovarajućeg nadzora, što bi pridonijelo i učinkovitijem gospodarenju mineralnim sirovinama na području Županije.

OČITOVANJE UREDA DRŽAVNE UPRAVE

Ured državne uprave se očitovao na nalaze i preporuke Državnog ureda za reviziju. Vezano za usklađenost godišnjih i srednjoročnih (trogodišnjih) planova davanja koncesija, u očitovanju se navodi da je iz Nacrta izvješća razvidno da je došlo do neznatnog odstupanja koje se odnosi na planirani broj koncesija te su smatrali da navedeno odstupanje nije predstavljalo znatnu ili opsežnu promjenu radi koje bi se moralo donijeti novi srednjoročni plan, budući da se nije mijenjao predmet ni vrsta koncesije. Napominje da je izrada srednjoročnih planova vrlo složen posao koji se bazira na strateškim razvojnim dokumentima predstavničkih tijela i zahtjeva odgovarajuća stručna znanja iz područja javnih financija, pripreme i izvedbe investicijskih projekata.

Vezano za pravodobno pribavljane podataka o godišnjoj eksploataciji mineralnih sirovina, koje su koncesionari obvezni dostavljati Uredu državne uprave, navodi da je Pravilnik o postupku ocjene dokumentacije o rezervama mineralnih sirovina, stupio na snagu koncem 2013. te smatra da je to razlog što svi koncesionari nisu ispunili svoje zakonske obveze za tu godinu. Navodi da službenici tijekom cijele godine kontaktiraju sve rudarske gospodarske subjekte putem telefona te pisanim i elektronskim putem i upozoravaju ih na njihove obveze.

Navodi da će ustrojiti evidenciju iz koje bi bilo vidljivo jesu li svi rudarski gospodarski subjekti dostavili sva propisana izvješća te jesu li izvješća dostavljena u propisanim rokovima, koja nije propisana zakonom, a omogućiti će učinkovitu kontrolu dostave propisanih obrazaca i izvješća. Zbog činjenice da nije propisan obrazac za dostavljanje varijabilnog dijela naknade za koncesiju i da svaki koncesionar na različite načina dostavlja potrebne podatke predlažu da nadležna tijela propišu obrazac koji će omogućiti jednoobrazno prikupljanje i obradu podataka, a dok se ne propiše obrazac Ured državne uprave će sastaviti poseban obrazac sa svim bitnim elementima koji će dostaviti koncesionarima.

Navodi da Povjerenstvo za utvrđivanje rezervi mineralnih sirovina dostavlja rješenja o količini i kakvoći te kemijskom sastavu mineralnih sirovina iz kojih nisu razvidni podaci o tržišnoj vrijednosti mineralnih sirovina te će zatražiti dostavu podataka iz Elaborata o rezervama mineralne sirovine na eksploatacijskom polju na kojem je ona otkopana/pridobivena, koji se odnose na količinu i tržišnu cijenu.

Navodi da nadležna rudarska inspekcija dostavlja očitovanja na zahtjev davatelja koncesije u konkretnom slučaju odnosno kada je to propisano odredbama Zakona o rudarstvu.

Ured državne uprave smatra da su sve preporuke i nalazi dani s ciljem veće učinkovitosti i poboljšanja u gospodarenju mineralnim sirovinama, i da će se njihovom provedbom poboljšati kontrola izvršavanja obveza iz potpisanih ugovora o koncesiji i uspostaviti kvalitetniji sustav gospodarenja mineralnim sirovinama.